

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi seurantakehyksestä selviytymiskykyisiä Euroopan metsiä varten

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi seurantakehyksestä selviytymiskykyisiä Euroopan metsiä varten (U 4/2024 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Juha Roppola, maa- ja metsätalousministeriö
- tutkimuspäällikkö, johtava tutkija Kari T. Korhonen, Luonnonvarakeskus
- asiantuntija, kansainväliset metsäasiat Maria Pohjala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- kansainvälisten- ja EU-metsäasioiden päällikkö Maija Rantamäki, Metsäteollisuus ry
- yhteiskuntasuhdepäällikkö Anniina Kostilainen, Sahateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Metsä Group
- Metsäbiotalouden tiedepaneeli
- Metsähallitus
- Suomen metsäkeskus
- Stora Enso Oyj
- Bioenergia ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komission 22.11.2023 julkaiseman ehdotuksen (COM(2023) 728 final) tarkoituksena on varmistaa johdonmukainen seuranta, jonka avulla voidaan seurata edistymistä metsiä koske-

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2024 vp

vien EU:n tavoitteiden, saavuttamisessa, mukaan lukien luonnon monimuotoisuus, ilmasto ja kriisitoimet. Ehdotuksella on myös tarkoitus parantaa riskiarviointia ja -valmiutta. Ehdotuksella halutaan niin ikään tukea maankäyttäjien ja viranomaisten näyttöön perustuvaa päätöksentekoa sekä edistää tutkimusta ja innovointia. Ehdotuksen tavoitteena on näin tukea metsiin suoraan tai välillisesti vaikuttavien EU:n nykyisten politiikkojen johdonmukaista ja tehokasta täytäntöönpanoa ympäristön, ilmaston, riskien vähentämisen, energian ja biotalouden aloilla. EU-kehys koostuisi kaukokartoitukseen perustuvasta, maantieteellisesti tarkasta tunnistusjärjestelmästä sekä jäsenmaiden toimittamasta, harmonisoidusta metsätiedosta. Ehdotukseen sisältyy myös jäsenvaltioiden vapaaehtoiset metsäsuunnitelmat. Jäsenvaltioita kannustetaan laatimaan yhdennettyjä pitkän aikavälin metsäsuunnitelmia tai mukauttamaan nykyisiä yhdennettyjä pitkän aikavälin metsäsuunnitelmiaan tai -strategioitaan ottaen huomioon keskipitkän ja pitkän aikavälin näkymät. Asetusehdotus perustuu EU:n metsästrategiaan (COM(2021) 572 final).

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä asetusehdotuksen tavoitetta tukea näyttöön perustuvaa päätöksentekoa ja edistää metsävaratiedon avointa saatavuutta. Valtioneuvosto kannattaa niin ikään johdonmukaisen ja laadukkaan metsätiedon keräämistä. Valtioneuvoston mukaan erityisen tärkeää on kansallisen tason trendien seurannan mahdollistavan metsätiedon harmonisointi EU-tasolla.

Valtioneuvosto katsoo, että metsäluonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen seurantaa parantamalla on tärkeää ja samalla osa ilmastomuutoksen torjuntaa. Asetusehdotuksen jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin riittävällä tavalla huomioida jäsenvaltioiden keskinäiset eroavaisuudet ja olosuhteiden muutokset. Lisäksi tulisi tarkentaa, miten kerätyt metsätiedot tuovat konkreettista lisäarvoa ja tukevat asetusehdotuksen tavoitteita.

Valtioneuvosto toteaa, että Suomi on sitoutunut toimittamaan tilastotietoa EU:n ja kansainväliin metsiin liittyviin prosesseihin, mutta tarpeetonta hallinnollista taakkaa päällekkäisistä raportoinneista on vältettävä. Raportoinnin tulisi myös palvella mahdollisimman hyvin eri toimijoiden tarpeita.

Maantieteellisesti tarkka tunnistusjärjestelmä

Valtioneuvosto tukee uusien menetelmien kehittämistä ja hyödyntämistä osana EU:n seurantakehikkoa. Valtioneuvosto katsoo kuitenkin, että ensisijaisena tavoitteena tulisi olla, että jäsenvaltiotasoisista tilastotietoa hyödynnettäisiin laajemmin ehdotetun karttajärjestelmän sijaan. Karttajärjestelmän hyödyllisyyttä arvioitaessa tulisi ottaa huomioon karttapohjaisten tietojen ja niiden tulokinnan luotettavuuteen nykyisellään liittyvät haasteet. Valtioneuvosto kiinnittää erityistä huomiota aineiston riittävän laadun varmistamiseen. Tämä on erityisen tärkeää, sillä järjestelmä on tarkoitettu laajan joukon käyttöön jäsenvaltioista maanomistajiin ja yrityksiin. Samalla aineiston laatuun liittyvät vastuukysymykset tulisi määritellä tarkasti ottaen huomioon, että tietoa on tarkoitus käyttää laajasti muun muassa tutkimuksessa, seurannassa ja markkinaehtoisessa toiminnassa.

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2024 vp

Nykyisten järjestelmien hyödyntäminen

Valtioneuvoston mukaan EU:n metsien tilan seurantajärjestelmän tulisi perustua mahdollisuuksien mukaan olemassa oleviin valtakunnan metsien inventointitietojen harmonisoitiin. On tärkeää, että uudessa sääntelyssä otettaisiin huomioon mahdollisuus hyödyntää Suomessa jo käytössä olevia seurantatietoja ja -järjestelmiä. Uusi kerättävä tietovaranto ei saisi syrjäyttää jo nyt kerättyä laadukasta kansallista tietoa ja pitkiä aikasarjoja.

Valtioneuvoston mukaan ehdotuksen aiheuttamaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia tulisi pyrkiä rajaamaan. Valtioneuvosto toteaa, että erityisiä lisäkustannuksia aiheuttaisi vanhojen ja luonnontilaisten eli iki- ja aarniometsien kartoittaminen.

Oikeusperusta

Valtioneuvoston alustavan arvion mukaan ehdotuksen oikeusperusta (SEUT 192 artiklan 1 kohta) on lähtökohtaisesti asianmukainen, sillä ehdotuksella osaltaan myötävaikutetaan SEUT 191 artiklan 1 kohdassa määriteltujen unionin ympäristöpolitiikan tavoitteiden saavuttamiseen. Jatkokäsittelyssä tulisi kuitenkin vielä arvioida tarkemmin ehdotetun sääntelyn ulottuvuutta, yksityiskohtaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta suhteessa jäsenvaltioiden päättävältään metsäpolitiikassa. Valtioneuvosto korostaa, että metsäpolitiikka kuuluu jatkossakin jäsenvaltioiden kansalliseen päätösvaltaan.

Tietosuojakysymykset

Valtioneuvosto huomauttaa, että metsien tilan seurantaa koskevat tiedot olisivat osin tilastotietoa. Tiedon luotettavuuden varmistamiseksi olisi tärkeää, että tilaston perusaineistot, ml. kerättyjen koealojen sijaintitiedot, olisivat salassa pidettäviä (ns. tilastosalaisuus) EU:n tilastoasetuksen mukaisesti. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksen suhdetta EU:n tilastoasetukseen, ympäristötietodirektiiviin sekä tietosuojasääntelyyn selkeytetään ehdotuksen jatkokäsittelyssä.

Valtioneuvosto korostaa, että vaikka asetusehdotuksella ei luoda uusia velvoitteita henkilötietojen keräämiseksi, sillä olisi kuitenkin välillinen yhteys myös henkilötietoihin, koska tarkat karttatiedot ovat usein Suomessa yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön silloin, kun kiinteistön omistus tai hallintaoikeus kuuluu luonnolliselle henkilölle (=henkilötietoja). Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että asetusehdotus on myös henkilötietojen suojaan liittyvien EU:n tietosuoja-asetuksen säännösten mukainen.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä ehdotuksen lähtökohtaa, että metsätietojen jakamisessa huomioidaan mahdolliset turvallisuusnäkökulmat.

Delegoidut säädökset ja täytäntöönpanosäädökset

Komissiolle ehdotettuun delegoituun säädösvaltaan liittyen valtioneuvosto korostaa liitteen II metsätietoihin liittyvien muutosten ennakkoinnin haasteita. Valtioneuvosto suhtautuu varauksella liitteen II mukaisten indikaattoreiden muuttamiseen delegoiduilla säädöksillä. Samoin valtioneuvosto korostaa sitä, että täytäntöönpanovallan siirtoa koskevalla sääntelyllä, varsinkin 8 artiklan 3

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2024 vp

kohdan (liitteen III menetelmien ja metsätietojen tarkempi määrittely) osalta, voisi olla tässä vaiheessa vaikeasti ennakolta arvioitavia hallinnollisia ja kustannusvaikutuksia. Ehdotettua toimivallan siirtoa on vielä tarkasteltava huolellisesti ehdotuksen jatkoneuvotteluissa ja samalla tulisi kiinnittää huomiota sen tarkkarajaisuuteen ja täsmällisyyteen.

Jäsenvaltioiden vapaaehtoiset metsäsuunnitelmat

Valtioneuvoston mukaan jäsenvaltioiden vapaaehtoiset metsäsuunnitelmat osaltaan edistävät metsiin liittyvien tavoitteiden saavuttamista EU:ssa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jäsenvaltioiden metsäsuunnitelmat säilyvät vapaaehtoisina, kuten komissio on nyt esittänyt. Jäsenvaltiot voivat myös tukea toisiaan parhaiden käytänteiden vaihtamisessa näiden metsäohjelmien tai -strategioiden valmistelussa ja toteutuksessa sekä tehdä samalla kansallisia metsiin liittyviä tavoitteita tunnetuksi laajalti.

Pysyvän metsäkomitean uudistaminen

Valtioneuvosto katsoo, että komission pysyvällä metsäkomitealla tulee olla keskeinen ja kokonaisvaltainen rooli EU:n metsäasioiden käsittelyssä.

Valtioneuvosto tarkentaa kantojaan ehdotuksiin tarvittaessa neuvotteluiden edetessä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Euroopan komission 22.11.2023 metsien seurantakehyksestä antaman asetusehdotuksen tavoitteena on varmistaa esimerkiksi ilmastoon ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvien toimien sekä kriisitoimien vaikutusten johdonmukainen ja laadukas seuranta metsiä koskevien EU-tavoitteiden ja poliittisten päämäärien toteutumisen näkökulmasta. Ehdotuksella pyritään tukemaan metsiin suoraan tai välillisesti vaikuttavien EU:n politiikkatoimien johdonmukaista ja tehokasta täytäntöönpanoa ympäristön- ja luonnonsuojelun, ilmaston, katastrofien ja riskien vähentämisen sekä energian ja biotalouden aloilla. Ehdotuksen tavoitteena on myös parantaa riskiarviointia ja -valmiutta, tukea maankäyttäjien ja viranomaisten näyttöön perustuvaa päätöksentekoa sekä edistää tutkimusta ja innovointia.

Ehdotus perustuu EU:n vuoteen 2030 ulottuvaan metsästrategiaan, ja siinä määritellään useiden EU:n politiikkatoimien toteutumisen seurannan kannalta tärkeitä indikaattoreita ja mittareita sekä pyritään parantamaan niiden kattavuutta ja käytettävyyttä. Ehdotuksen näkökulmasta keskeisiä politiikkatoimia ovat esimerkiksi EU:n biodiversiteettistrategian, LULUCF-asetuksen, metsäkaatoasetuksen, biotalousstrategian ja uusiutuvaa energiaa koskevan direktiivin mukaiset toimet.

Talousvaliokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä asetusehdotuksen yleisiä tavoitteita metsätuhojen ehkäisemisestä ja näyttöön perustuvan päätöksenteon mahdollistamisesta keskeisten EU:n politiikkatoimien täytäntöönpanossa. Valiokunta korostaa, että jatkovalmistelussa tulee huomioida, että metsäpolitiikka kuuluu kansalliseen toimivaltaan, vaikka metsät ja niitä koske-

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2024 vp

vat toimenpiteet ovat merkityksellisiä myös useiden ilmastoa sekä ympäristön- ja luonnonsuojelua koskevien EU:n politiikkatoimien näkökulmasta. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

Keskeisten ehdotusten arviointia

Seurantakehityksen mukaiset määritelmät ja indikaattorit sekä niiden merkitys datan keräämisen ja käyttämisen näkökulmasta

Useissa asiantuntijalausunnoissa todetaan, että eräät ehdotuksen mukaiset määritelmät ja indikaattorit eivät ole riittävän selkeitä. Erityisesti metsäyksikköä (Forest Unit) ja seuranta-aluetta (Monitoring site) koskevat määritelmät mahdollistavat asiantuntijalausuntojen mukaan ristiriitaiset tulkinnat ehdotuksen nojalla kerättävästä tiedosta. Kyseiset määritelmät ovat keskeisiä erityisesti asetusehdotuksen II ja III liitteiden mukaan raportoitavien metsätietojen tulkinnessa.

Asiantuntijalausunnoissa todetaan myös, että ehdotus sisältää laajan listauksen eri indikaattoreista ja mittareista, mutta ei riittävän selkeitä ja kattavia kuvauksia niiden käyttötarkoituksista. Talousvaliokunta viittaa saamiinsa asiantuntijalausuntoihin ja pitää erittäin tärkeänä, että ehdotuksesta käy selvästi ilmi, mihin tarkoituksiin sen nojalla kerättäviä tietoja käytettäisiin ja miten tietoja on tarkoitus jatkojalostaa. Tältä osin valiokunta kiinnittää erityistä huomiota ehdotuksen 8 artiklaan, jossa säädetään komission ja jäsenmaiden velvollisuudesta kerätä vaihteittain asetusehdotuksen liitteessä III lueteltuja metsiä koskevia lisätietoja, joiden tarkka sisältö määriteltäisiin myöhemmin asetuksen nojalla annettavissa täytäntöönpanosäädöksissä. Valtioneuvoston kirjelmän mukaan liitteen III mukaiset tiedot olisivat monelta osin uusia ja niiden tuottaminen vaatisi paljon kehitystyötä. Talousvaliokunta suhtautuu kriittisesti liitteen III mukaisten tietojen keräämiseen ja toteaa, että ehdotuksen perusteella tulee kerätä vain sellaisia tietoja, joilla on selkeästi määritelty käyttötarve ja käyttökohde. Näin voidaan varmistaa, että ehdotuksen mukaiset velvoitteet ovat ennakoitavia eivätkä aiheuta jäsenmaille ja muille toimijoille ylimääräisiä kustannuksia ja tarpeetonta hallinnollista taakkaa.

Ehdotuksen mukaan tiedot kerättäisiin avoimeen rekisteriin. Useissa lausunnoissa kiinnitetään huomiota siihen, että joidenkin ehdotuksen mukaisten indikaattorien hyödyntäminen edellyttää tietoja, joita ei saa jakaa kolmansille osapuolille ilman metsänomistajan suostumusta. Näitä ovat esimerkiksi yksittäisiä metsiköitä koskevat kuviokohtaiset tiedot metsien rakennepiirteistä ja koealojen sijainnista. Myös luonnonsuojeluun liittyvät tavoitteet voivat vaarantua, jos liian yksityiskohtaisia tietoja erityisistä luontokohteista on avoimesti saatavilla. Lisäksi ehdotuksessa tulee selkeyttää, miltä osin metsien tilan seuranta koskevia tietoja on pidettävä sellaisina tutkimus- ja tilastotietoina taikka liikesalaisuuksina, jotka ovat julkisuuslain mukaan salassa pidettäviä. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että tietojen keräämisessä ja niiden jakamisessa huomioidaan jäsenmaiden sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen liittyvät näkökohdat.

Tietojen keräämisessä hyödynnettävät menetelmät

Asetusehdotuksen mukaan metsädatan kerääminen tapahtuisi suurelta osin karttapohjaisen satelliittidatan avulla. Valtioneuvoston kirjelmässä ja useissa asiantuntijalausunnoissa yleisellä tasolla tuetaan uusien menetelmien kehittämistä ja hyödyntämistä osana EU:n seurantakehikkoa. Lä-

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2024 vp

hes kaikissa asiantuntijalausunnoissa kuitenkin todetaan, että komission keräämät karttapohjaiseen dataan perustuvat tiedot ovat ainakin joidenkin keskeisten ehdotuksen mukaisten käyttötarkeitusten näkökulmasta liian epätarkkoja. Sen vuoksi myös jäsenvaltioita koskevaa tilastotietoa ja muita tiedonkeruutapoja tulisi hyödyntää laajemmin.

Talousvaliokunta toteaa, että metsien seurantarjestelmään perustuvan tiedon on oltava laadukasta, totuudenmukaista ja luotettavaa, koska järjestelmä on tarkoitettu useiden tahojen käyttöön sekä käytettäväksi laajasti muun muassa tutkimuksessa, seurannassa ja markkinaehtoisessa toiminnassa. Valiokunta katsoo useiden asiantuntijalausuntojen tavoin, että ehdotetun seurantarjestelmän tarkkuuden ja tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi kaukokartoitusteknologian ja paikkatietojen järjestelmällinen yhdistäminen on välttämätöntä. Valiokunta korostaa myös, että tietojen keräämisessä tulee hyödyntää mahdollisimman paljon jäsenmaiden osaamista ja olemassa olevia järjestelmiä. Myös tällä tavoin voidaan välttää ylimääräisiä kustannuksia sekä päällekkäisyyksiä tietojen keräämisessä.

Vanhojen ja luonnontilaisten metsien kartoittaminen

Asetusehdotuksessa edellytetään myös jäsenmaiden vanhojen ja luonnontilaisten metsien eli iikijä aarniometsien sijainnin kartoittamista. Valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, että Suomessa tämä aiheuttaa merkittäviä kustannuksia, koska kartoitus edellyttää maastossa tapahtuvaa havainnointia ja tarkastelun kohteena olevat pinta-alat ovat suuria. Valtioneuvoston kirjelmän mukaan komission vaikutustenarvioinnissa ei ole riittävästi huomioitu vanhojen metsien kartoittamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Asiantuntijalausunnoissa esitetään eriäviä näkemyksiä siitä, missä laajuudessa vanhojen ja luonnontilaisten metsien kartoitus ja määrittäminen on EU:n tasolla tarkoituksenmukaista. Osassa asiantuntijalausuntoja vanhojen metsien sijainnin kartoittamista pidetään välttämättömänä joko metsätalouden harjoittamisen tai tehokkaan ympäristön- ja luonnonsuojelun mahdollistamiseksi. Lisäksi todetaan, että useat muut EU:n politiikkahankkeet joka tapauksessa edellyttävät jäsenmaiden vanhojen ja luonnontilaisten metsien sijainnin ja laajuuden kartoittamista. Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja toteaa, että kartoitustyöhön liittyvien kustannusten ja hallinnollisen taakan tulisi pysyä kohtuullisina. Valiokunta pitää myös tältä osin erittäin tärkeänä, että EU:n eri politiikka-aloitteisiin liittyvät metsätietojen keräämistä koskevat vaatimukset muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden niin, että ne eivät ole keskenään ristiriitaisia tai päällekkäisiä.

Jäsenvaltioiden vapaaehtoiset metsäsuunnitelmat

Ehdotuksen 13 artiklan mukaan jäsenvaltioilla on mahdollisuus vapaaehtoisesti laatia kansallisia pitkän aikavälin metsäsuunnitelmia ehdotuksen liitteessä IV esitettyjen vaatimusten mukaisesti. Suomessa pitkän aikavälin metsäsuunnitelmana toimii Suomen kansallinen metsästrategia, jonka tavoitteena on lisätä metsien monipuolista käyttöä ja niistä kertyvää hyvinvointia kestävä kehityksen periaatteita noudattaen. Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja useissa asiantuntijalausunnoissa esitettyyn näkemykseen ja pitää tärkeänä, että jäsenvaltioiden metsäsuunnitelmat säilyvät vapaaehtoisina, kuten asetusehdotuksessa on esitetty.

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2024 vp

Delegoidut säädökset ja täytäntöönpanosäädökset

Valtioneuvoston kannan mukaan komissiolle siirrettävän toimivallan on oltava riittävän tarkkarajaista, täsmällistä ja oikeasuhtaista. Talousvaliokunta on useissa aiemmissa lausunnoissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että säännösehdoituksissa komissiolle delegoidaan laajoja toimivaltuuksia, jotka sisältävät myös poliittista harkintaa. Valiokunta katsoo, että myös nyt käsiteltävässä ehdotuksessa komissiolle delegoitavat toimivaltuudet ovat niin laajat, että niiden aiheuttamia kustannuksia ja muita vaikutuksia on tässä vaiheessa mahdotonta arvioida. Talousvaliokunta pitää välttämättömänä, että jos komissiolle delegoidaan asetuksen nojalla toimivaltaa, toimivallan laajuus ja vaikutukset ovat läpinäkyvästi ennakoitavissa. Tämä on olennaisen tärkeää toimintaympäristön ennakoitavuuden, metsänomistajien oikeuksien ja investointien suunnittelun näkökulmasta. Valiokunta toteaa, että keskeisistä asetuksen sisältöön ja soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä tulee säätää asetuksessa.

Valiokunta suhtautuu kriittisesti erityisesti asetuksen liitteen II mukaisten indikaattoreiden muuttamiseen delegoiduilla säädöksillä. Delegoidut säädökset on rajattava vain teknisesti välttämättömiin osa-alueisiin.

Asetusehdotuksen merkitys yksittäisten metsänomistajien näkökulmasta

Valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, että asetusehdotuksen mukaisilla metsien tilan seuranta-järjestelmään sekä yleisön tiedonsaantiin liittyvillä säännöksillä on merkitystä yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa koskevan sääntelyn kannalta. Koska Suomessa merkittävä osa metsistä on yksityisten henkilöiden omistuksessa, ehdotuksen nojalla kerättävät metsien tilaa koskevat sijaintitiedot voivat olla yhdistettävissä luonnollisten henkilöiden omistamiin metsiin. Tällaisissa tilanteissa metsänomistajien yksityisyydensuoja voi vaarantua.

Talousvaliokunta viittaa myös pääministeri Orpon hallitusohjelmaan, jossa korostetaan metsänomistajien omaisuudensuojan merkitystä ja tarvetta lisätä metsien omistajien metsien käyttöön liittyvää päätösvaltaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaan liittyvä EU:n toimivalta suhteessa kansallisessa toimivallassa olevaan metsäpolitiikkaan linjataan selkeästi ja eri politiikka-alojen toimivaltarajoja kunnioittaen.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta toteaa, että Suomi on Euroopan metsäisin maa ja metsiin liittyvä elinkeinotoiminta muodostaa noin viidenneksen Suomen bruttokansantuotteesta. Yli puolet Suomen metsistä on yksityisessä omistuksessa, joten metsät ovat myös keskeinen osa yksityisten henkilöiden varallisuutta. Valiokunta korostaa metsien ja metsätalouden keskeistä merkitystä Suomen talouden näkökulmasta ja pitää erittäin tärkeänä, että nämä seikat huomioidaan kaikessa metsiin liittyvässä päätöksenteossa.

Valiokunta korostaa myös tutkittuun tietoon perustuvan päätöksenteon keskeistä merkitystä ja suhtautuu sinänsä myönteisesti aloitteisiin, joilla pyritään ehkäisemään metsätuhoja ja parantamaan metsien tilaa EU:n alueella ja jotka tunnistavat jäsenvaltioiden eroavuudet, mutta edellyttävät kaikilta jäsenmailta samantasoisia toimenpiteitä. Suomessa on jo useita vuosikymmeniä toi-

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2024 vp

minut kattava metsien seurantajärjestelmä, jota toteutetaan suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti. Suomen onkin kyettävä hyödyntämään laaja-alaista metsiin liittyvää osaamistaan sekä metsien tilan seurantaa varten kehitettyjä ja jatkuvasti kehittyviä suomalaisia teknologioita kilpailuvaltteina erilaisten hankkeiden valmistelussa ja toteutuksessa.

EU:n ympäristö- ja ilmastopolitiikkaa koskevilla toimenpiteillä on väistämättä vaikutuksia myös metsiin, joilla on keskeinen merkitys esimerkiksi EU:n ilmastotavoitteiden toteutumisen ja puhtaan siirtymän edistämisen näkökulmasta. Valiokunta kuitenkin korostaa, että metsäpolitiikka kuuluu kansalliseen toimivaltaan, mikä pitää ottaa huomioon, kun suunnitellaan toimia, joilla on vaikutuksia jäsenvaltioiden metsiin ja yksittäisten metsänomistajien mahdollisuuksiin määrätä omaisuudestaan. Valiokunta pitää tärkeänä että lopputuloksena on järjestelmä, joka huomioi turvallisuuteen liittyvät näkökohdat ja eri jäsenmaiden keskinäiset eroavuudet, tuo konkreettista lisäarvoa eikä aiheuta päällekkäisiä raportointivelvoitteita tai muutoin tarpeetonta hallinnollista taakkaa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyin täsmennyksin valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 20.3.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sakari Puisto ps
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedew ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Juha Viitala sd
varajäsen Aleksi Jäntti kok
varajäsen Vesa Kallio kesk
varajäsen Teemu Kinnari kok
varajäsen Minna Reijonen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2024 vp
Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1

Katsomme, että varauksellisuuden sijaan suhtautuminen liitteiden II ja III indikaattoriluettelon muuttamiseen sekä täytäntöönpanovallan antamiseen muilta kuin teknisiltä osin tulee olla selkeästi kielteinen. Lisäksi asetuksen soveltamisalan ja sisällön kannalta keskeisistä seikoista tulee säätää asetuksissa eikä säädösvaltaa tältä osin tule delegoida komissiolle.

Katsomme, että komissiolle ehdotettu delegoidun säädösvallan kasvu vaarantaa osaltaan metsäpolitiikan pysymisen kansallisessa päätösvallassa ja vähentää yleisesti metsäalan toimintaympäristön ennakoitavuutta.

Helsingissä 20.3.2024

Vesa Kallio kesk
Katri Kulmuni kesk

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2024 vp
Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Vasemmistoliitto ei voi yhtyä valiokunnan kantaan.

Komission asetusehdotus on kannatettava. Harmonisoitua, vertailukelpoista metsätietoa tarvitaan monien metsiin välillisesti tai suoraan vaikuttavien EU:n nykyisten politiikkojen johdonmukaisen ja tehokkaan täytäntöönpanon tukemiseen. Näitä ovat esimerkiksi metsäkatoasetus, LULUCF, uusiutuvaa energiaa koskeva direktiivi ja mahdollinen tuleva ennallistamisasetus. Näin toteaa myös talousvaliokunta lausunnossaan. Tiedon tuottaminen EU:n laajuisesti mahdollistaisi jäsenvaltioiden objektiivisen vertailun ja metsiin liittyvän lainsäädännön seurausten arvioinnin. Tämä olisi paitsi ympäristön myös Suomen etu.

Suomelle ei koituisi komission arvion mukaan suuria suhteellisia kustannuksia, koska Suomella on jo kehittynyt metsien seurantajärjestelmä. Nykyinen valtakunnan metsien inventointi sisältää laajasti mittauksia koskien metsävaroja mukaan lukien puuston tilavuuden, kasvun ja laadun, metsien terveyden ja hiilivarastot. Puutteita on etenkin metsien monimuotoisuutta kuvaavien indikaattorien osalta myös Suomessa. Monimuotoisuuden osalta kerätään tietoja lähinnä putkilokasveista, joten monimuotoisuuden seuranta tulee kehittää kattavammaksi myös Suomessa. Lahopuustoon, puuston ikärakenteeseen tai maaperän ja hydrologian muokkaukseen liittyviä tietoja, joita ei ehdoteta asetuksessa kerättäviksi, tulisi edelleen kerätä kansallisesti. Tämä on tarpeellista, jotta luonnon monimuotoisuus voidaan ottaa paremmin huomioon metsien käytössä. Suomalaisen metsäluonnon monimuotoisuus on nykyisten metsänkäyttötapojen seurauksena pahoin heikentynyt.

Suomessakaan ei kerätä kaikkia jäsenmaille kerättäviksi osoitettuja tietoja. Tällaista tietoa on esimerkiksi vanhojen ja luonnonmukaisten metsien sijainti. Tieto niiden sijainnista on kuitenkin oleellinen muun muassa uusiutuvan energian direktiivin toimeenpanon kannalta. Direktiivin kriteerien mukaan niistä kerätty puu ei ole kestävä. Lisäksi Suomi on sitoutunut suojelemaan jäljellä olevat vanhat ja luonnontilaiset metsät EU:n biodiversiteettistrategian 2030 avaintavoitteen mukaisesti. Tätä varten täytyy tehdä maastokartoituksia. On kuitenkin niin, että vaikka valtioneuvoston kannassa todetaan, että vanhojen metsien ja luonnontilaisten metsien kartoituksista aiheutuisi Suomessa erityisiä lisäkustannuksia, kaikkein edustavimmat luonnontilaiset ja vanhat metsät on Suomessa kuitenkin monin paikoin jo hyvin kartoitettu. Esimerkiksi valtion mailla viime vuosina kartoituksia ovat luonnonmetsien osalta tehneet mm. Luonnonmetsätyöryhmä ja Luonnonmetsät Sapmi -työryhmä (Syrjänen ym. 2024).

Tällä hetkellä metsälinnuista kerättävä tieto perustuu vapaaehtoisten suorittamaan laskentaan. Seurantavelvoitetta tulisi jatkaa, ja vapaaehtoisten tekemä työ tulisi resursoida kunnolla.

Metsiin liittyviä intressejä ei voida tarkastella pelkästään omistajien oikeuksista käsin. Metsiin liittyy omistajien intressien lisäksi myös ympäristön oma intressi, jota jo monin paikoin sääntelyllä edistetään. Metsien tilaa on voitava seurata niin, ettei metsänomistajien yksityisyydensuojaa

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2024 vp
Eriävä mielipide 1

vaarannu. Komission esitys on mahdollista toteuttaa ja panna toimeen siten, että yksityisyyden-suoja-argumentaatio on tarpeeton.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 20.3.2024

Mai Kivelä vas